

2. 2. DÔKAZY EXISTENCIE BOHA

Ciel': pomocou rozumu dokázať, že je logické veriť v Boha a nie je nerozumné veriť v Boha

Božie slovo

„Nebesia rozprávajú o sláve Boha a obloha hlása dielo jeho rúk. Deň dňu o tom podáva správu a noc noci to dáva na známosť. Nie sú to slová, nie je to reč, ktorá by sa nedala počuť. Po celej zemi rozlieha sa ich hlas a ich slová až po končiny sveta.“ (Ž 19,2-5)

„Je im predsa zjavné, čo možno o Bohu vedieť; Boh im to zjavil. Ved' to, čo je v ňom neviditeľné - jeho večnú moc a božstvo -, možno od stvorenia sveta rozumom poznávať zo stvorených vecí.“ (Rim 1, 19-20)

„On im povedal: „Vy nechápaví a ťarbaví srdcom uveriť všetko, čo hovorili proroci! Či nemal Mesiáš toto všetko vytrpieť, a tak vojsť do svojej slávy?“ A počnúc od Mojžiša a všetkých Prorokov, vykladal im, čo sa naňho v celom Písme vzťahovalo.“ (Sk 24,25-27)

„Tomáš, jeden z Dvanástich nazývaný Didymus, nebol s nimi, keď prišiel Ježiš. Ostatní učeníci mu hovorili: „Videli sme Pána.“ Ale on im povedal: „Ak neuvidím na jeho rukách stopy po klincoch a nevložím svoj prst do rán po klincoch a nevložím svoju ruku do jeho boku, neuverím.“ (Jn 20,24-25)

O osem dní boli jeho učeníci zasa vnútri a Tomáš bol s nimi. Prišiel Ježiš, hoci dvere boli zatvorené, stal si doprostred a povedal: „Pokoj vám!“ Potom povedal Tomášovi: „Vlož sem prst a pozri moje ruky! Vystri ruku a vlož ju do môjho boku! A nebud' neveriaci ale veriaci!“ Tomáš mu odpovedal: „Pán môj a Boh môj!“ Ježiš mu povedal: „Uveril si, pretože si ma videl. Blahoslavení tí, čo nevideli, a uverili.“ (Jn 20,24-29)

„Už mnohí sa pokúsili zaradom vyrozprávať udalosti, ktoré sa u nás stali, ako nám ich odovzdali tí, čo ich od začiatku sami videli a boli služobníkmi slova. Preto som sa aj ja rozhodol, že ti to, vznešený Teofil, po dôkladnom preskúmaní všetkého od počiatku, verne rad-radom opíšem, aby si poznal spoľahlivosť učenia, do ktorého ťa zasvätili.“ (Lk 1,1-4)

„Po svojom umučení im poskytol mnoho dôkazov, že žije, keď sa im štyridsať dní zjavoval a hovoril o Božom kráľovstve.“ (Sk 1,3)

„Keď sme teda Božím pokolením, nemáme si myslieť, že božstvo sa podobá zlatu, striebru alebo kameňu, výtvoru ľudského umenia a dômyslu.“ (Sk 17,29)

„Boží hnev z neba sa zjavuje proti každej bezbožnosti a neprávosti ľudí, ktorí nepravosťou prekazujú pravdu. Je im predsa zjavné, čo možno o Bohu vedieť; Boh im to zjavil. Ved' to, čo je v ňom neviditeľné - jeho večnú moc a božstvo -, možno od stvorenia sveta rozumom poznávať zo stvorených vecí; takže nemajú výhovorky. Hoci Boha poznali, neoslavovali ho ako Boha, ani mu nevzdávali vďaky; ale stratili sa vo svojich myšlienkach a ich nerozumné srdce sa zatemnilo. Hovorili, že sú múdri, a stali sa hlupákmi. Slávu nesmrteľného Boha zamenili za podoby zobrazujúce smrteľného človeka, vtáky, štvornožce a plazy.“ (Rim 1,18-23)

„Odovzdal som vám predovšetkým to, čo som aj ja prijal...“ (1Kor 15,3)

„Odovzdal som vám predovšetkým to, čo som aj ja prijal: že Kristus zomrel za naše hriechy podľa Písem, že bol pochovaný a že bol tretieho dňa vzkriesený podľa Písem, že sa zjavil

Kéfasovi a potom Dvanástim. Potom sa zjavil viac ako päťsto bratom naraz; väčšina z nich žije doteraz, niektorí už zosnuli. Potom sa zjavil Jakubovi a potom všetkým apoštolom s a poslednému zo všetkých, ako nedochôdčaťu, zjavil sa aj mne.“ (1Kor 15,3-7)

Iné pramene

„Opýtaj sa krásy zeme, opýtaj sa krásy mora, opýtaj sa krásy rozšíreného a rozptýleného vzduchu, opýtaj sa krásy neba,... opýtaj sa týchto vecí. Všetky ti odpovedia: Pozri, aké sme krásne! Ich krása je ich vyznaním. Kto urobil tieto premenlivé krásy, ak nie nemeniteľne Krásny?“ (Sv. Augustín)

Podnety na prehĺbenie témy

- „Svätá matka Cirkev vyznáva a učí, že Boha, ktorý je počiatkom a cieľom všetkého, možno s istotou poznať zo stvorených vecí prirodzeným svetlom ľudského rozumu.“ (KKC 36)
- rôzne odkazy na existenciu Boha:
- ontologický dôkaz – z existencie pojmu Boha ako dokonalej bytosti
- kozmologický dôkaz – Boh ako prvotná príčina všetkých vecí
- teleologický dôkaz – z účelnosti usporiadania sveta
- dôkazy Tomáša Akvinského – 5 ciest
- aposteriórne dôkazy – Dôkaz z konsenzu ľudstva a dôkaz z existencie svedomia.
- ak sa rešpektujú základy logiky a kritiky, tak vieme jednoznačne – bez zjavenia, iba pomocou rozumu dokázať, že Boh existuje a je jeden.
- vedci, ktorí boli hlboko presvedčení o existencii Boha
- apoštoli neboli ľahkoverní naivní ľudia, v Písme sú opísané ich pochybnosti hľadanie, dozrievanie...
- mučeníci, ktorí položili život za vieru.
- najväčší problém dnes nie je dokazovanie existencie Boha. Väčšina ľudí verí v existenciu niečoho čo nás presahuje. Najväčší problém je uveriť, že Boh je náš Otec.
- vysvetliť rozdiel medzi:
- veriť Boha
- veriť v Boha
- veriť Bohu

Podnety k spoločnému zdieľaniu v skupinke

- aké veci si môžeš v živote overiť? Čo sa dá dokázať?
- vieš dokázať, že si dieťaťom svojich rodičov? Čo keď ťa klamú? Čo keď je test DNA len výmysel? Čo keď ten, čo robí test DNA, falšuje výsledky?
- komu veríš a prečo?
- odkiaľ vieš, že Boh existuje?
- máš skúsenosť s Bohom?
- si schopný vnímať existenciu Boha vďaka dokonalosti a kráse prírody?
- poznáš niekoho, kto je tak presvedčený o existencii Boha, že je schopný kvôli tomu aj riskovať?
- poznáš životný príbeh nejakého mučeníka?
- zakúsil si už, že Boh je tvojim milujúcim Otcom?

Modlitba

ŽALM 19

Nebesia rozprávajú o sláve Boha
a obloha hlása dielo jeho rúk.

Deň dňu o tom podáva správu
a noc noci to dáva na známosť.

Nie sú to slová, nie je to reč,
ktorá by sa nedala počuť.
Po celej zemi rozlieha sa ich hlas
a ich slová až po končiny sveta.

Tam hore vybudoval stan pre slnko
a ono z neho vychádza sťa ženích zo svojej komnaty
a raduje sa ako bežec pred veľkými pretekmi.
Na jednom kraji neba sa vynára
a uberá sa k druhému;
pred jeho žiarou sa nič ukryť nemôže.

Zákon Pánov je dokonalý, osviežuje dušu.
Svedectvo Pánovo je hodnoverné, dáva múdrosť maličkým.
Rozhodnutia Pánove sú správne, potešujú srdce.
Prikázania Pánove sú jasné, osvecujú oči.

Bázeň pred Pánom je úprimná, trvá naveky.
Výroky Pánove sú pravdivé a všetky spravodlivé.
Vzácnnejšie sú než zlato, než veľký drahokam,
sladšie sú než med, než medové kvapky z plástu.

Tvoj služobník sa v nich vzdeláva;
veď kto ich zachováva, dostane hojnú odmenu.
Kto však vie o všetkých svojich poblúdeniach?
Očisť ma od chýb, ktoré si neuvedomujem,
a svojho služobníka zachráň od pýchy, aby ma neovládala.
Tak budem bez škvrny
a čistý od veľkého hriechu.

Nech sa ti páčia slová mojich úst
i rozjímanie môjho srdca pred tvou tvárou.
Pane, ty si moja pomoc a môj vykupiteľ.

Aplikácia do života

Materiály k téme

www.misiefilmom.sk – nájdem si a pozriem svedectvo človeka, ktorý sa stretol/má osobnú skúsenosť s Bohom. Na ďalšom stretnutí o tom porozprávam.

3- minútový katechizmus/Prečo sa ateisti mýlia <https://www.tvlux.sk/archiv/play/11109>
3- minútový katechizmus/Sú nejaké protirečenia medzi vierou a vedou?
<https://www.tvlux.sk/archiv/play/11060>
3-minútový katechizmus/Dá sa existencia Boha dokázať
<https://www.tvlux.sk/archiv/play/11043>
3-minútový katechizmus/ čo sú zázraky <https://www.tvlux.sk/archiv/play/11044>

Ďalšie materiály na prehĺbenie témy

- Väčšinu vecí vo svojom živote neviem dokázať. Verím autorite hovoriaceho, vlastnej skúsenosti, evidencii faktov, logickosti súvislostí.

- Existenciu Boha nevieme dokázať, ale vieme poukázať na to, že nie je nerozumné veriť v Boha.
- Ani exaktné vedy nedokazujú svoje tvrdenia. Nie je to ani možné, lebo by museli vyskúšať všetky možné varianty. Veda vytvorí nejakú teóriu, ktorá opisuje ako sa veci správajú. Cieľom vedy potom nie je dokázať pravdivosť teórie, ale práve naopak. Vyvrátiť ju. Hľadať kedy teória nefunguje a pýtať sa prečo. Ak sa nájde odpoveď, posunulo sa poznanie v pred, teória sa spresní, alebo sa úplne vylúči a hľadá sa nová.
- Podobne je to pri vyšetrovaní. Ani tam nemáme jednoznačné dôkazy, ale na základe útržkovitých informácií sa snažíme dopátrať ako to vlastne bolo. Pracuje sa z rôznymi hypotézami a hľadá sa tá najpravdepodobnejšia. Nakoniec sa prikloní k tej, ktorá najlepšie opisuje všetko a sú v nej najmenšie protirečenia.

Dajú sa veci dokázať? Dnes všeobecne prevláda presvedčenie, že prírodné vedy sú úplne spoľahlivé, lebo oni vedia niečo úplne jednoznačne dokázať. Preto sa všetky ostatné vedy – ako napríklad ekonomika, politológia, sociálne vedy, filozofia, teológia ... prirovnávajú k týmto vedám a ich spoľahlivosť sa meria podľa toho do akej miery sú schopné dokázať svoje tvrdenia. Samozrejme na základe tohto prirovnania mimoriadne zle vychádzajú filozofia ale hlavne teológia, lebo ich predmetom bádania sú skutočnosti, ktoré sa dajú najmenej empiricky overiť.

Položme si ale jednu otázku: Skutočne dokazujú prírodné vedy svoje tvrdenia tak presvedčivo a jednoznačne ako si to väčšina myslí?

Filozof Karl Popper tvrdí, že empirická skúsenosť nemôže potvrdiť platnosť, alebo pravdivosť nejakej teórie, ale vie ju len falzifikovať. Keby sme chceli potvrdiť pravdivosť nejakej teórie, museli by sme overiť či platí vo všetkých možných prípadoch. Lenže tých prípadov môže byť nekonečno. To že mi dnes nejaký pokus vyšiel ešte neznamená, že musí vyjsť aj zajtra. Viem len predpokladať s určitou pravdepodobnosťou, ale istotu nemáme nikdy. Preto úloha vedca nie je donekonečna robiť pokusy, aby potvrdil, že to vždy platí, ale hľadať tie prípady, kedy to neplatí. To je skutočný objav! Lebo tu sa môže začať opäť špekulovať. Zatiaľ to vždy vyšlo, a dostavil sa očakávaný výsledok. No v tomto prípade nie. Prečo? Toto je skutočne zaujímavá otázka pre vedca, lebo ak sa podarí odpovedať na túto otázku, tak sa poznanie posunulo dopredu. Objavilo sa niečo nové.

Prírodné vedy teda pozorujú nejaké javy. Snažia sa ich opísať ako fungujú a vytvoria teóriu. Potom jav ďalej sledujú a zaujíma ich hlavne to, kedy sa nespráva podľa opísanej teórie a prečo. Vďaka vysvetleniu, sa môže teória zdokonaľovať, spresňovať. Ak tých nevysvetliteľných odchýliek bude príliš veľa, tak sa úplne upustí od teórie a hľadá sa nová. Presne touto vedeckou metódou pracujeme aj pri skúmaní vecí, ktoré sa týkajú Boha. Pozorujeme javy (existenciu vesmíru, existenciu života, existenciu rozumovej bytosti a podobne) a snažíme sa ich opísať ako vznikli a ako fungujú. Môžu sa objaviť rôzne teórie - hmota je večná, vnikla náhodne, celé to vytvorili Mart'ania, stvoril a riadi to Boh a podobne. Pri porovnaní všetkých týchto teórií nám vychádza, že existencia Stvoriteľa najlepšie opisuje každý z týchto javov, je v nej najmenej protirečení a neprotirečí ani ľudskej logike. Spravme malé porovnanie:

Astronómovia pozorujú vo vesmíre jav, ktorý nazývajú čierna diera. Lenže tá sa nedá ani vidieť ani zmerať. Iba sa pozorujú nejaké javy na základe ktorých sa usudzuje, že to spôsobuje práve existencia čiernych dier. Platí teda, že existencia čiernych dier sa nedá dokázať. Je to teória, ktorá najlepšie opisuje pozorované javy, ale čiernu dieru vidieť nemožno. Predsa o jej existencii nepochybujeme.

Keď sa na existenciu Boha pozeráme čisto z vedeckého hľadiska, platí presne to isté ako o existencii čiernych dier. Boha vidieť, merať a pozorovať exaktnými metódami nemožno. Možno pozorovať iba javy, ktorých existenciu si nevieme inak vysvetliť iba pôsobením Boha. Preto nie je vôbec nevedecké tvrdiť, že Boh existuje.

Samozrejme my nie sme odkázaný len na prírodné vedy, ale máme aj logiku a kritiku. Aplikovaním týchto metód môžeme o Bohu povedať omnoho viac – to sú tie dôkazy existencie Boha, ktoré vychádzajú z logického uvažovania.